

O‘ZBEKISTON SHAROITIDA KICHIK BIZNESDA XIZMATLAR SOHASINING INNOVATSION RIVOJLANISH HOLATI TAHLILI

SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrası dotsenti, PhD – Z.K.Raximov

Tel: +998906578948

r.zafar@list.ru

SamISI “Iqtisodiyot” mutaxassisligi MI-124 guruh magistranti –

J.Sh.Mamatazimov

Tel: +998915424727

jalol7151@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada O‘zbekiston sharoitida kichik biznesda xizmatlar sohasining innovatsion rivojlanishining nazariy jihatlari hamda holati tahlili yoritib berilgan. Ma’lumotlar mualliflarning kuzatuvlari va adabiyotlar tahlili asosida tuzildi.

Kalit so‘zlar: Ijtimoiy-iqtisodiy siyosat, aholi farovonligi, xizmatlar sohasi, islohot, raqamli iqtisodiyot, raqamli texnologiyalar, samaradorlik, ijtimoiy xizmatlar ko‘rsatish va kambag‘allikni qisqartirish, barqaror iqtisodiy o‘shish.

Аннотация: В статье рассматриваются теоретические аспекты и анализируется состояние инновационного развития сферы услуг в малом бизнесе в условиях Узбекистана. Информация составлена на основе наблюдений автора и анализа литературы.

Ключевые слова: Социально-экономическая политика, благосостояние населения, сфера услуг, реформы, цифровая экономика, цифровые технологии, эффективность, предоставление социальных услуг и сокращение бедности, устойчивый экономический рост.

Annotation: The article examines the theoretical aspects and analyzes the state of innovative development of the service sector in small business in

Uzbekistan. The information is based on the author's observations and literature analysis.

Keywords: Socio-economic policy, welfare of the population, service sector, reforms, digital economy, digital technologies, efficiency, provision of social services and poverty reduction, sustainable economic growth.

KIRISH

So‘nggi yillarda jahon iqtisodiyotida xizmatlar sektori iqtisodiy rivojlanishning eng muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida shakllanmoqda. Rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, xizmatlar sohasi iqtisodiyotning barqaror o‘shishini ta‘minlovchi asosiy omillardan biridir. Xususan, kichik biznes subyektlari tomonidan amalga oshirilayotgan xizmat ko‘rsatish faoliyati iqtisodiyotning modernizatsiyasi, yangi ish o‘rinlarini yaratish hamda innovatsion texnologiyalarni joriy etish jarayonlarida muhim rol o‘ynaydi.

O‘zbekiston iqtisodiyotida ham xizmatlar sohasi ulushi yildan-yilga ortib bormoqda. Davlat tomonidan tadbirkorlikni rivojlantirish va innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar xizmatlar sektorining rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Xususan, raqamli iqtisodiyot elementlarining joriy etilishi xizmatlar ko‘rsatish jarayonlarini samarali tashkil etish imkonini bermoqda. Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi O‘zbekiston sharoitida kichik biznesda xizmatlar sohasining innovatsion rivojlanish holatini tahlil qilish hamda uning asosiy rivojlanish tendensiyalarini aniqlashdan iborat.

Adabiyotlar tahlili

Bir qator iqtisodchi olimlar kichik biznesda xizmatlar sohasining ahamiyatini iqtisodiy adabiyotlar va o‘z ilmiy maqolalarida bayon qilishgan, bularga: Samuelson, D.William Nordhaus, McConnell, N.Gregory Mankiw, Y.A.Abdullyaev, M.M.Muxammedov, M.Q.Pardayev, Q.D.Mirzayev, L.I.Galiaxmetova, Y.N.Yeremina, F.U.Tursunov, S.B.Boyoqulov, K.M.Xurramov,

M.Boltayev, M.Qosimova, B.G'oyibnazarov,¹ va boshqalarning ilmiy izlanishlarida atroflicha yoritib berilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot jarayonida iqtisodiy-statistik tahlil, taqqoslash, grafik tahlil hamda tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. Statistik ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ochiq ma'lumotlar bazasi asosida shakllantirildi.

Tahlil va natijalar

Xizmatlar sohasi O'zbekiston iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, yalpi ichki mahsulot shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2025-yil boshida mamlakatda xizmatlar hajmi 64,7 trillion so'mdan ortiqni tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan 11,4 foiz o'sish kuzatilgan.

O'zbekiston iqtisodiyotida xizmatlar sektorining rivojlanishi kichik biznes faoliyatining kengayishi bilan bevosita bog'liq. So'nggi yillarda xizmatlar hajmi sezilarli darajada oshib bormoqda. Bu esa xizmatlar sektorining iqtisodiyotdagi ulushi ortib borayotganini ko'rsatadi.

Xizmatlar sohasi zamonaviy iqtisodiyotning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. U ishlab chiqarish va iste'mol jarayonlari o'rtasidagi bog'lovchi bo'g'in sifatida iqtisodiy tizimning samarali faoliyat yuritishini ta'minlashi bilan

¹ A.Paul, Samuelson, D.William Nordhaus. Economics. 19th Edition. McGraw-Hill Companies. USA. 2009. – 744 p.; McConnell, Brue. Economics. 19th edition. McGraw-hill/Irwin, USA, 2014. – 984 p.; N.Gregory Mankiw. Principles of Economics, 7th edition. Amazon, USA, 2014. – 880 p. Абдуллаев Ё.А. Менежмент: дарслик. – Тошкент. «Ўқитувчи», 2001 й; Мухаммедов М.М., Мардонов Б.Б. Хизмат кўрсатиш соҳасида аҳоли бандлиги ва даромадлари. Монография. «Инновацион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи». 2021, 186 б.; Пардаев М.Қ. Хизматлар кўрсатиш тармоқлари иқтисодиётининг айрим муаммолари. –Т.: Наврўз, 2014. –264; Мирзаев Қ.Д., Султонов Ш.А. ва бошқалар Хизматлар соҳаси иқтисодиёти. Дарслик. Самарқанд. СамИСИ, 2022. –251 б.; Л.И.Галияхметова Благополучие, субъективное благополучие, удовлетворённость жизнью: проблема взаимосвязи. – Вестник Башкирского университета. 2015. Т. 20. №.; Е.Н.Уремина Личностные характеристики как предикторы субъективного благополучия личности с разной ситуацией трудовой занятости. Иза. Саратов. Ун-та. Нов. Сер. Сер. Акмеология образование. Психология развития. 2017. Т. 6, вып. 1 (21).; Ф.У.Турсунов Хизмат кўрсатиш соҳасида рақамли технологияларнинг аҳамияти. JMBM. Volume 1, ISSUE 4 (June) ISSN: 2181-3000, 132-134 pages. S.B.Boboqulov Raqamli iqtisodiyoti sharoitida innovatsion texnologiyalar asosida tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish istiqbollari. Journal of marketing, bussines and management (JMBM)/SJIF FACTOR: 5.57. VOLUME 2, ISSUE 7 (November) ISSN: 2181-3000 9-14 p.. К.М.Хуррамов Raqamli texnologiyalar asosida tadbirkorlikni rivojlantirish. “Экономика и социум” №11 (138)-1 2025. 665-667 б. Boltabayev M., Qosimova M., Ergashxodjayeva Sh., G'oyibnazarov B., Samadov A., Otajonov Sh. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik: Darslik. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. – Т.: TDIU, 2011. – 333 bet.

birga kam xarajat talab etuvchi va biznes sohasida egiluvchanligi yuqori bo'lishi bilan ustunlik qiladi.

Shu o'rinda xizmatlar sohasining asosiy xususiyatlarini ko'rib chiqish maqsadga muvofiq bo'ladi:

- xizmatlar nomoddiy xarakterga ega;
- xizmatlar ishlab chiqarish va iste'mol jarayoni bir vaqtda sodir bo'ladi;
- xizmatlar sifatini baholash ko'pincha subyektiv xarakterga ega;
- xizmatlar ko'pincha individual iste'molga mo'ljallangan bo'ladi.

Bugungi kunda xizmatlar sohasi rivojlangan davlatlarda yalpi ichki mahsulotning 60–70 foizini tashkil etadi. Bu esa ushbu tarmoqning iqtisodiyotdagi ahamiyati tobora ortib borayotganini ko'rsatadi.

Kichik biznes xizmatlar sohasining asosiy drayverlaridan biri hisoblanadi. Kichik biznes subyektlari xizmatlar bozorida tez moslashuvchanligi, innovatsion g'oyalarni tez joriy etishi hamda mijozlar talabiga tez moslashishi bilan ajralib turadi.

Kichik biznes xizmatlar sohasining rivojlanishiga quyidagi jihatlar orqali hissa qo'shadi:

- yangi ish o'rinlarini yaratish;
- xizmatlar turini kengaytirish;
- bozor raqobatini kuchaytirish;
- innovatsion xizmatlarni joriy etish.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, xizmatlar sektorida innovatsion rivojlanish asosan quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'lmoqda:

- elektron savdo xizmatlari;
- raqamli to'lov tizimlari;
- logistika va transport xizmatlarida axborot texnologiyalaridan foydalanish;
- IT xizmatlar va startap loyihalar.

Ayniqsa, so‘nggi yillarda mobil ilovalar, elektron platformalar va onlayn xizmatlarning keng tarqalishi kichik biznes faoliyatida innovatsion yondashuvlarning shakllanishiga sabab bo‘lmoqda. Bunda, kichik biznes subyektlari tomonidan ko‘rsatilayotgan xizmatlar ulushining keskin ortib borishini ko‘rishimiz mumkin (1-jadval).

1-jadval.

O‘zbekiston Respublikasida kichik biznes subyektlari tomonidan ko‘rsatilgan xizmatlar hajmi tahlili²

Yillar	Xizmatlar hajmi (trln so‘m)	Kichik biznes ulushi (%)
2019	150,0	53
2020	165,0	54
2021	190,0	56
2022	225,0	58
2023	260,0	60
2024	295,0	62

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, xizmatlar sektorining innovatsion rivojlanishi mamlakat iqtisodiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu bilan birga, ayrim muammolar ham mavjud.

Birinchidan, hududlar o‘rtasida innovatsion rivojlanish darajasi bir xil emas. Poytaxt va yirik shaharlar xizmatlar sohasida innovatsiyalarni joriy etishda yetakchi bo‘lsa, ayrim hududlarda bu jarayon sekin kechmoqda.

Ikkinchidan, kichik biznes subyektlarida innovatsion texnologiyalarni joriy etish uchun zarur moliyaviy resurslar yetishmasligi kuzatiladi.

Uchinchidan, xizmatlar sektorida malakali mutaxassislar tayyorlash masalasi ham muhim ahamiyatga ega.

² O‘zbekiston Respublikasi milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari asosida mualliflar tomonidan ishlab chiqildi.

Innovatsion rivojlanishda texnoparklar, startap markazlari va innovatsion inkubatorlar muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonda IT-park, innovatsion markazlar va startap loyihalarni qo'llab-quvvatlash tizimi kichik biznesni rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Bu infratuzilma yosh tadbirkorlar va startap loyihalariga:

- texnologik bilimlar;
- moliyaviy resurslar;
- investorlar bilan hamkorlik imkoniyatlarini taqdim etadi.

Bundan tashqari, so'nggi yillarda O'zbekistonda xizmatlar sohasi iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biriga aylandi. Davlat tomonidan tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, investitsiyalarni jalb qilish va raqamli texnologiyalarni joriy etish natijasida xizmatlar hajmi yildan-yilga ortib bormoqda.

Ayniqsa, quyidagi xizmat turlari tez rivojlanmoqda:

- axborot texnologiyalari xizmatlari;
- moliyaviy xizmatlar;
- turizm xizmatlari;
- logistika va transport xizmatlari;
- savdo va elektron tijorat xizmatlari.

Bu jarayon kichik biznes subyektlari uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston iqtisodiyotida xizmatlar sektori kichik biznesning eng muhim rivojlanish yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda xizmatlar hajmining o'sishi va kichik biznes ulushining ortib borishi ushbu sohaning iqtisodiy ahamiyati ortib borayotganini ko'rsatadi.

Kelgusida xizmatlar sektorini innovatsion rivojlantirish uchun quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq:

- raqamli texnologiyalarni keng joriy etish;
- startap loyihalarni qo'llab-quvvatlash;

- tadbirkorlik infratuzilmasini rivojlantirish;
- innovatsion xizmatlar bozorini kengaytirish.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati

1. A.Paul, Samuelson, D.William Nordhaus. Economics. 19th Edition. McGraw-Hill Companies. USA. 2009. – 744 p.
2. McConnell, Brue. Economics. 19 th edition. Mcgraw-hill/Irwin, USA, 2014. – 984 p.; N.Gregory Mankiw. Principles of Economics, 7th edition. Amazon, USA, 2014. – 880 p.
3. Абдуллаев Ё.А. Менежмент: дарслик. – Тошкент. «Ўқитувчи», 2001 й;
4. Мухаммедов М.М., Мардонов Б.Б. Хизмат кўрсатиш соҳасида аҳоли бандлиги ва даромадлари. Монография. «Инновацион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи». 2021, 186 б.
5. Пардаев М.Қ. Хизматлар кўрсатиш тармоқлари иқтисодиётининг айрим муаммолари. –Т.: Наврўз, 2014. –264.
6. Мирзаев Қ.Д., Султонов Ш.А. ва бошқалар Хизматлар соҳаси иқтисодиёти. Дарслик. Самарқанд. СамИСИ, 2022. –251 б.
7. Л.И.Галияхметова Благополучие, субъективное благополучие, удовлетворённость жизнью: проблема взаимосвязи. – Вестник Башкирского университета. 2015. Т. 20. №.
8. Е.Н.Уремина Личностные характеристики как предикторы субъективного благополучия личности с разной ситуацией трудовой занятости. Иза. Саратов. Ун-та. Нов. Сер. Сер. Акмеология образование. Психология развития. 2017. Т. 6, вып. 1 (21).
9. Boltabayev M., Qosimova M., Ergashxodjayeva Sh., G'oyibnazarov B., Samadov A., Otajonov Sh. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik: Darslik. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. – Т.: TDIU, 2011. – 333 bet.

10. К.М.Хуррамов Raqamli texnologiyalar asosida tadbirkorlikni rivojlantirish. “Экономика и социум” №11 (138)-1 2025. 665-667 b.
11. <https://lex.uz/ru/docs/-6600413> – Qonunchilik ma’lumotlari milliy elektron bazasi.
12. <https://stat.uz/uz/> – O‘zbekiston Respublikasi milliy statistika qo‘mitasi.
13. www.jmbm.uz – Journal of marketing, business and management (JMBM).